

حکم شوخی کردن چیست؟!

۱

استحباب شوخی

شوخی کردن در صورت عدم آلودگی به سخن زشت و ناسزا، مستحب است. از امام صادق (علیه السلام) نقل شده است: «هیچ مؤمنی نیست مگر آنکه بذله گو و شوخ طبع باشد.»

۲

کراهت شوخی زیاد

شوخی زیاد، جز در سفر، نکوهیده و مکروه است. (این هم یک تبصره برای اهل سفر)

۳

دروغ گفتن از روی شوخی

مسئله دو صورت دارد: یکی آن که در مقام شوخی و به قصد خندانن دیگران، به صورت جدی از وقوع چیزی که واقع نشده خبر بدهید. مثل آن که در موقعیتی که فردی منتظر بازگشت مسافری است، کسی به دروغ، آمدن مسافر را خبر می دهد تا او را فریب دهد و از سر کار رفتن این بنده خدا، حضار مجلس را بخنداند. حالت دوم آن که سخنی را به قصد شوخی ادا کند، بدون آن که قصد اخبار کذب داشته باشد و حاضران از این قصد گوینده آگاه باشند. صورت نخست، مصداق دروغ و حرام است؛ بر خلاف صورت دوم که نه مصداق دروغ و نه حرام است.

۴

زیاده روی در شوخی، خلاف مروت

به قول مشهور، در تحقق عدالت علاوه بر ترک گناه، ترک اعمال خلاف مروت هم شرط است. (جمله خیلی سخت بود؟! یک بار دیگر و کمی آرام تر بخوانید، متوجه می شوید!) افراط و زیاده روی در شوخی از مصادیق خلاف مروت شمرده شده است. بنابراین، زیاده روی در شوخی برای عدالت فرد زیان آور است و در نتیجه قول و حرف این فرد، نزد اطرافیان پذیرفته و معتبر نخواهد بود.

۵

عاقبت شوخی زیاد در معاشرت های اجتماعی

گفتنی است افراد هنگامی که در جمعی قرار می گیرند باید تصویری از خود را در ذهن دیگران به جا بگذارند که تمام حاضرین آن جمع شخص را فردی باوقار، متشخص و آرام بدانند. افراد برای احساس صمیمیت می توانند نکاتی طنزآمیز بیان کنند، اما این کلمات طنزآمیز نباید به گونه ای باشد که دیگران را مورد تمسخر قرار دهد. افراد در روابط و برخوردهای اجتماعی خود باید خود را فردی شاد و خنده رو نشان دهند، اما اجازه ندارند هر شوخی که می خواهند با دیگران انجام دهند و دانستن این نکته اهمیت دارد که شوخی کردن زیاد اگر چه در مرحله اول می تواند صمیمیت را بین طرفین افزایش دهد، اما در نهایت موجب بی اعتمادی و حس بد میان آن ها خواهد شد.

مزاح، خصلتی مؤمنانه

خستگی جسم و روح، با تفریحات سالم و مزاح و لطیفه گویی برطرف می شود. پرداختن به نشاط روحی و شادابی روان، در سایه لطایف و ظرایف، امری طبیعی و مقبول و مورد حمایت شرع و دین است، البته با مراعات هایی خاص. فرهنگ دینی مسأله خوشحالی و شادی و خرسندسازی و «ادخال سرور» و شاد کردن دیگران، جزء خصلت های مثبت و پسندیده به شمار آمده است. در دین ما از مزاح و شوخ طبعی به عنوان یک خصلت مؤمنانه یاد شده است. اولیای دین و بزرگان مکتب نیز در عمل، این گونه بوده اند. امام صادق (ع) فرمود: «هیچ مؤمنی نیست مگر این که در عمل، این گونه بوده اند. شوخی کردن، اگر در حد و مرز مجاز و معقول باشد، شادی آور است و شوخی، مردم به فرموده حضرت رسول اکرم (ص) کاری پسندیده است و شاد کردن از ادخال سرور در دل اهل ایمان تمجید شده است: «إِنَّ مِنْ أَحَبِّ الْأَعْمَالِ إِلَيَّ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ ادْخَالَ السَّرُورِ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ» «از محبوبترین کارها نزد خدای متعال، وارد ساختن شادمانی بر دل مؤمنان است.»

عاقبت شوخی با زن نامحرم

پیامبر اکرم (ص) «هر کس با یک زن نامحرم شوخی کند، در مقابل هر کلمه حرامی که به او گفته است، هزار سال حبس خواهد شد.»

مرزهای شوخی را بشناس

پنج قانون جدی برای مواقعی که شوخی می کنیم

شوخی کردن، حد و مرزهایی دارد که نباید از آن تجاوز کرد. یکی از این مرزها این است که شوخی از مرز حق و صداقت خارج نشود. شوخی نباید به باطل کشیده شود و یا آلوده به دروغ و... شود. پیامبر اسلام (ص) تصریح کردند که «من اگر چه با شما شوخی می کنم، ولی جز حق نمی گویم»

مرز دوم این است که شوخی نباید با دشنام، آلوده باشد. امام باقر (ع) می فرماید:

«خداوند عزوجل کسی را که در جمع، بدون دشنام دادن، شوخی می کند، دوست می دارد.»

مرز سوم این که شوخی نباید از راه تمسخر دیگران صورت گیرد. ممکن است برخی از راه برداشتن وسایل دیگران با آنان شوخی کنند و از راه ترساندن آنان، خودشان بخندند. در چند مورد نقل شده که اصحاب پیامبر خدا (ص) این گونه شوخی کردند و حضرت ناراحت شده و آنان را

از این گونه شوخی کردن برحذر داشتند.

مرز چهارم، شوخی با نامحرم است. شوخی با نامحرم، زمینه را برای گناه فراهم می سازد؛ از این رو باید از آن پرهیز کرد. اگر هزینه یک شوخی، ارتکاب گناه باشد، ارزش آن را ندارد که انجام شود. ابوبصیر می گوید: در کوفه به زنی قرآن می آموختم. روزی با وی شوخی کردم. وقتی خدمت امام باقر (ع) رسیدم، مرا سرزنش کردند و فرمودند: «دیگر این کار را تکرار نکن.»

مرز پنجم، کثرت شوخی و خنده است. هر چیزی و از جمله شوخی و خنده اگر از حد خود بگذرد، پیامدهای ناگواری خواهد داشت. قهقهه زدن و خندیدن زیاد، موجب قساوت قلب و مردن دل می گردد و هیبت و وقار انسان را از بین می برد.